

*Андрощук Л.М.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри хореографії та художньої культури
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*

ТАНЦЮВАЛЬНА ІМПРОВІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ

Стан розвитку сучасної педагогічної освіти України характеризується суттєвими змінами, які спрямовані на пошук нових методів формування творчої особистості майбутнього вчителя в процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі.

Розвитку творчої особистості вчителя в сучасній науці приділяється належна увага, зокрема, професійній підготовці педагогів-хореографів (О.Таранцева, М.Тихонов та ін.), дослідженню умов розвитку педагогічної творчості (В.Загвязинський, Ю.Чабанський та ін.).

Мета пропонованої статті – аналіз танцювальної імпровізації як засобу розвитку творчої особистості майбутнього вчителя хореографії.

Ми погоджуємось з думкою, що в сучасній хореографії імпровізація набуває значення динамічного засобу перетворення внутрішнього та зовнішнього світу, який миттєво реагує на об'єктивну реальність [2, 1].

Імпровізація – це особливий вид хореографічної діяльності, при якому носієм художнього змісту є сам процес діяльності, що розгортається в часі.

Кравчук 2

Імпровізація – несподіване, непередбачуване створення та виконання твору мистецтва [1, 18]. Вона зустрічається в різних стилях та напрямках хореографічного мистецтва, зокрема в сучасному та народно-сценічному танцях.

Імпровізація як вид сучасної хореографії поєднує сучасні танцювальні техніки: традиційну М. Фокіна – імпровізація з використанням класичного танцю та вільної пластики; дунканівську А. Дункан – імпровізація від внутрішнього настрою; постмодерністську – імпровізацію У. Форсайта з деконструктивними експериментами; контактну імпровізацію С. Пекстона – імпровізацію з партнером, імпровізацію звільнення [3, 13].

В хореографії мистецтво імпровізації передбачає обдарованість виконавця, творчу фантазію, винахідливість, ідеальне володіння відчуттям логіки, форми, ритму, хореографічної пам'яті, вміння орієнтуватися у музичному матеріалі та в просторі [1, 19].

Імпровізація може бути цікавою у різному виді та напрямку хореографічного мистецтва, але треба пам'ятати, що індивідуальна імпровізація руху, якою б складною та цікавою вона не була, здійснюється в межах образу, що створюється [1, 20].

Імпровізація, тобто створювання рухів, танцю, музики, віршів без попередньої підготовки – це характерна риса народної творчості. Серед імпровізацій доцільно виділити імпровізацію руху, імпровізацію малюнку, імпровізацію на тему.

Розробки – імпровізації лінійної та колової композиційної теми доволі розповсюджена у традиційних народних танцях. Імпровізація малюнка найбільш повно використовується в хороводах, де поряд з іншими компонентами є важливішим засобом розвитку танцювальної дії.

У сценічній практиці балетмейстерської імпровізації малюнку сформувалися прийоми розвитку просторової композиції, що зустрічаються частіше за все:

1) Засіб узагальнення, або від окремого до загального;

2) Засіб дріблення, або від загального до окремого;

3) Засіб контрасту;

4) Засіб повторення та нарощування. Він характерний для танців з насиченою лексикою, особливо для танців-змагань. Засіб нарощування може використовуватися і в пластиці рук.

5) Засіб накладення [1, 18-19].

Хореографічні імпровізації також можна класифікувати:

- за кількістю суб'єктів творчої діяльності (групові та індивідуальні);
- за метою реалізації навчально-виховного процесу (навчальні, розвиваючі творчу фантазію та ін.);
- за характером стимулюючих засобів (образні, музичні, «живий живопис», «жива скульптура», наслідування та ін.);

- за тематикою (вільна тема, пропонована тема).

Імпровізація забезпечує творчий розвиток особистості студента через призму реалізації креативного пошуку власного хореографічного стилю.

Групові імпровізації дозволяють студенту навчитись творчо реалізовувати і матеріалізовувати в русі свої думки в колективі, не наслідуючи його. Звичайно, є студенти, які в колективних формах роботи намагаються скопіювати інших, або ж відобразити чужу думку в своїх рухах. Така робота може теж мати творчий характер, тому не варто піддавати її жорстокій критиці.

Групові імпровізації можуть бути масовими, коли всім учасникам задається загальна тематика, наприклад «Дощ», «Зима», «Мрія». Іншим варіантом групової імпровізації є рольова, коли кожному учаснику пропонується певне індивідуальне завдання (Імпровізація «Цирк». Завдання: показати клоунів, жонглерів, циркових тварин і т.д.).

Такий вид імпровізації, як навчальна, використовується для закріплення вивченої хореографічної лексики. Викладач пропонує створити певний хореографічний імпровізаційний образ, використовуючи заданий танцювальний елемент (Наприклад: вивчений елемент – припадання. Тема імпровізації «Весна»).

В свою чергу синкретичні імпровізації, які поєднують різні види мистецтва (музика, образотворче мистецтво, хореографію, літературу) розширюють світосприйняття і формують індивідуальний стиль діяльності на засадах інтелектуально-творчого формування світогляду особистості.

Музичний матеріал для хореографічних імпровізацій повинен бути різноманітним, але якісним. Студентам пропонуються кращі зразки класичної, народної та сучасної музики. Варто зауважити, що творчий рівень імпровізаційного етюд студента залежить від рівня осмислення музичного матеріалу.

Надзвичайно цікавим і результативним у плані творчого самовираження студентів є синкретичні імпровізації, коли викладач пропонує студентам літературний твір, музику, картину і на основі осмислення матеріалу студенти екстеріоризують в імпровізації створені образи (Наприклад: викладач пропонує

студентам прослухати твір О. Пушкіна «Заметіль» та музику К. Свірідова, написану за мотивами цього твору, та створити пластичну імпрровізацію на основі пропонованого матеріалу).

Залучення зразків живопису, скульптури, архітектури до створення хореографічних імпрровізацій дозволяє відобразити статичні образи в пластичній динамічній імпрровізації (Наприклад:«оживлення картин»: «Сон розуму породжує чудовиськ» Ф. Гойї, «Останній день Помпеї» К. Брюлова , «Чорний квадрат» К.Малевича та інші; «оживлення скульптур»: «Давід» Мікеланджело Буаноротті, «Вічна весна» О.Родена та ін.).

Отже, танцювальна імпрровізація сприяє розвитку творчої особистості майбутнього вчителя хореографії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колногузенко Б.М. Мистецтво балетмейстера: навчально-методичні матеріали з курсу / Б.М. Колногузенко . – Х.: ХДАК, 2007. – 86 с.
2. Кравчук О.Г Імпрровізаційні витоки та форми сучасного танцю [Електронний ресурс] / О.Г. Кравчук // Вісник МСУ, мистецтвознавство. – 2011. – т.XIV. – № 2 – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vmsu/mystetstvo/2011_2/Kra.pdf. – Назва з екрану.
3. Отич О. Розвиток творчої індивідуальності особистості засобами хореографічного мистецтва [Електронний ресурс] / О. Отич – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/OD/2010_2/10OOMZHM.pdf. – Назва з екрану.
4. Шариков Д.І.Сучасна хореографія як феномен художньої культури століття: автореф. дис... канд. пед. н. (26.00.01 – теорія й історія культури) / Д.І. Шариков. – К., 2008. – 19 с.